

Iz francoske dôbe.

Slovenski uradni spis iz leta 1810. Priobčil P. pl. Radics.

rhiv mesta Kamnika hrani jako zanimiv uradni spis v francoskem, nemškem in slovenskem jeziku iz leta 1810.

Ta spis obseza obravnavo vojnškega sodišča francoskega v Ljubljani o nekaterih kmetih iz Št. Ožbolta, s Troján in iz Hrastnika, ki so umóрили več Francozov. ¹⁾ Nekatere izmed teh kmetov so potem Francozje ujeli ter jih postavili pred vojnsko sodišče v Ljubljani. To jih je obsodilo na smrt in dotični zločinci so bili postreljeni za zidom pokopališkim pri sv. Krištofu v Ljubljani. Uradni spis, ki obseza obravnavo in sodbo v francoskem, nemškem in slovenskem jeziku, tiskan je na dvojni pôli in razširjen je bil po deželi v 600 izvodih. Meni se je zahvaljevati zánj prijaznosti gospoda c. k. davkarja Steske v Kamniku.

Dandanes pripada ta „Sodba“ že najzanimivejšim „redkim stvarim“ dežele naše; zatoorej mislim, da mi bodo bralci „Ljubljanskega Zvona“ hvaležni, ako jo priobčuje brez posebnega tolmača. Saj se vsa stvar bere jasno iz spisa in ne potrebuje posebne razlage. Uradni spis — najbrž v Vodníkovem prevodu — slóve takó:

S O D B A.

Posebno zvolenih sodnikov čez tolovajstva krive.

V imenu svetliga Cesarja inu Krala.

Danas trideseti dan prosinca, v' lejtu tavžent osemsto inu deset.

Sodniki za to sodbo so bili zvoleni po postavah francoskih, danih v' lejtu 12 inu 1806. Zbrani so bili iz med officirjev per slovenski vojski v' Lublani, inu so bili ti gospodje:

Baron Roussille, Oberst petiga peš regimenta, vud častniga legionara, Prezident.

Detallant kapitan, osemnajstiga lahkiga peš regimenta, vud častniga legionara, sodnik.

Pessey kapitan, 5 peš regimenta, sodnik.

Dejouglas, kapitan 18 lahkiga peš regimenta, sodnik.

Tissot, kapitan 5 peš regimenta, vud častniga legionara, sodnik.

¹⁾ A. Dimitz vidi v tem činu „einen verspäteten Ausläufer der verunglückten Insurrection der krainischen Bauern gegen die beginnende Fremdherrschaft (October 1809). Glej njegovo „Geschichte Krains“, IV. p. 316. Pisatelj.

Primeri tudi poslednje poglavje Jurčič-Kersnikovih „Rokovnjačev“. Uredn.

Alliez, Lieutenant 18. lahkiga peš regimenta, sodnik.

Giraud, Lieutenant 5. peš regimenta, vud častniga legionarja, sodnik.

In gospod Coste kapitan 5. peš regimenta, vud častniga legionarja je bil referent inu cesarski komissar. Vse té je zvolil Excellenz gospod Maršal vojvoda Dubrovski ¹⁾ inu General Poglavar slovenskih dežel. ²⁾

Za aktuarja je Referent imenoval gospoda Gay furierja 5. peš regimenta. Po zapovdi sedmiga inu osmiga člana postave trinajstiga mesca meglovca lejta pét, ti gospodje si nič niso bili svoji ne med seboj, ne z' nobenim med obdolženimi, na nobenimu kolénu prepo-vedanmu, ne po kervi ne po svàšini.

Ti na povelje Excellenz gospoda Maršala vojvoda Dubrovskiga, General Poglavarja slovenskih dežel, vkup poklicani vojskni sodniki so se zbrali v' svoji njim odkázani sodni hiši, de bi sodbo sklenili čez obdolžene, kterih imena so:

Martin Molka, star šest in petdeset let, v' cestni službi, doma na Ovčaku per šent Osvaldu.

Andrej Gril, star petdeset let, kmet pod Berdsko gosposko, blizo šent Osvalda.

Luka Škofec, star trideset let, kmet na Trojanah.

Luka Sknez, star tri in štirideset let, kmet na Trojanah.

Juri Dobovšek, star dvajset let, rojen v šent Osvaldu inu ob času vjetja ravno tam stoječ.

Janez Zaic, šuštar, brez dóma.

Anton Dobovšek, France Jerin, Jakob Gerkman, Vrankar, Juri Kus s' perdevkom Laurič, Jaka Šeberkar s' primkam Cencel, Janez Levec, Vovčakar, Tomaž Vovjovec, Mlinar, Juri Vesulak, Juri Mozar, Anton Rozman, fajmašter šent Osvaldski, Nace Fajenc, sodnik per grajšini Gamberski, Matia, hlapec per Rezinu, Paul Zore, Šolmaster v' šent Gothardu, Zuchiati, oče, prejšni šolmaster v' šent Gothardu, Zuchiati Sin, Izlakar, Tomaž Vervar, Podmešak, Šinkovec, hlapec Dentanov v' Limovcu, Lipa, Pečák Sin, Plodnikar, Josef Vervar, star tri in petdeset let, kmet v Hrastniku, Josef Kral, star šest in šerdeset let, kmet v' Vzidju, Anton Lebar, star devet in trideset let, kmet

¹⁾ Duc de Raguse (Marmont).

²⁾ Provinces Illyriennes.

v Hrastniku, Jakob Logar s' perdevkam Vovgar, star šterdeset let, rojen v Vovču na Krajnskem inu stanujoč v' šent Osvaldu, kader so ga vjeli, Matia Provinšek, star šedeset let, rojen v' šent Osvaldu inu doma ravno tam ob vjetju, Jernej Gradišek, star dva in štirideset let, kmet v Hrastniku inu tam domà ob vjetju; vsi obdolženi, de so skrivno vmorili gospoda Boissaka kapitana adjutanta inu Vernazza, secretaria inu tolmača Excellenz gospoda Maršalla Vojvode Dubrovskega, inu druge officirje inu soldate francoske ne snane.

Zbor in sodba se je začela, Prezident je rekel Pisavcu pernest inu na mizo pred njega položit pisani sklep 19. dneva tergavca mesca, dvanajstiga lejta inu sklep cesarski od perviga majnika 1806. inu postave od trinajstiga dneva mesca meglovca petiga lejta inu postave od 29. mesca sneznika 6. lejta; po tim je rekel Referentu, de ima brati spis prašanjov inu odgovorov, kar kol so obdolženi in priče govorile, inu kar je proti nedolžnosti obdolženih, al kar jih izgovarja.

Po tim branju je vказal Prezident perpelati vjete obdolžene. So bili perpelani brez železja, ne zvezani inu s' svojimi besedniki. Prašani: kako se kličejo, pišejo, kolko so stari, kakšniga premoženja inu déla, od kod so domà, preden so bli vjeti: so odgovorili, inu nar prvi je rekel: se kličem Martin Molka sim star šest in petdeset let, v' službi per cestnimu delu, stanujem na Ovčaku per šent Osvaldu. Drugi je rekel: sim Jakob Logar ali Vovgar star štirideset let, hlapec, rojen v' Vovču na Kranjskim, sim bil v šent Osvaldu, kader so me vjeli. Tretji je rekel: Andrej Gril, star petdeset let, kmet pod grajšino Berdsko blizo šent Osvalda, domà ravno tamkei. Četerti: Luka Škofec star trideset let, kmet na Trojanah. Peti je djal: jes sim Luka Sknez star tri in štirideset let, kmet na Trojanah. Šesti reče: Sim Juri Dobovšek, star dvajset let, hlapec, rojen v' šent Osvaldu inu stanujoč ravno tam, preden sim bil vjet. ¹⁾ Osmi: Josef Vervar, star tri inu petdeset let, kmet v Hrastniku inu, perseženi mož té vasi. Deveti: Josef Kral, star šest in štirideset let, kmet iz Vzidja, preden so me vjeli. Deseti: Anton Lebar, star devet in trideset let, kmet iz Hrastnika, preden so me popadli. Enajsti pak je rekel: Sim Jernej Gradišek, star dva in štirideset let, kmet iz Hrastnika, preden so me vjeli.

Zdaj je bilo dano naznanje obdolžénim, v' kom so toženi inu krivi; potle jih Prezident izprašuje, prašanja sta jim prestavljala gospod Vurzbach inu gospod Kalan, pravdna dohtarja inu tolmača; inu obdolženzi so skuz ta dva odgovarjali.

¹⁾ Sedmi zatoženec, Matija Provinšek, je tukaj izpuščen.

Priče so posebej sprašane, inu krivim so skazane njih prepričanja.

Po tim zaslišimo Referentove razločke inu sklepe; zaslišimo tudi tožene inu njih zagovarjanje, kar so imeli sami reči inu kar so njih besedni dohtarji za nje govorili, ktiri so zadnič rekli, de nimajo nič več perstavit inu de je vse rečeno, kar krivim pomagati zamore. Prezident praša sodnika, če hočejo še kaj razložka. Sodniki reko: nič več. Prezident vkaže zagovarjavcam inu toženim iz sodne hiše vun stopiti, tožene pelajo spet v' njih zapérco. Prezident naprosi Pisarja inu druge poslušavce, de bi vun stopili.

Sodniki sodio per zapertih durih, pričo samiga cesarskiga komisarja, inu Prezident jih praša tako:

So li krivi skrivniga poboja nad francoskimi soldatmi možjé po imenu: Martin Molka, Jaka Lozar, Andrej Gril, Luka Škofec, Luka Sknez, Juri Dobovšek, Matia Provinšek, Jožef Vervar, Jožef Kral, Anton Lebar inu Jernej Gradišek, vsi ti tukaj zaperti; inu Janez Zaic, Anton Dobovšek, France Jerin, Jaka Gerkman, Juri Kuss, s' perdevkam Laurič, Jaka Šeberkar s' perdevkam Cencel, Janez Levec, Vovčakar, Tomaž Vovjovec, Mlinar, Juri Vesulak, Juri Mozar, Anton Rozmann, Nace Fajenc, Matia, Paul Zore, Zuchiatl oče, Zuchiatl Sin, Izlakar, Tomaž Vervar, Podmešak, Šinkovec, Lipa, Pečak Sin inu Plodnikar, ti vsi ne vjeti?

Volji se pobérajó od spodne stopne gori inu na zadne da Prezident svoj volj. Sodniki z enim glasam sklenejo, de zgor imenovane pregrehe so krivi: Martin Molka, Andrej Gril, Luka Škofec, Luka Sknez inu Juri Dobovšek tukaj zaperti; inu Janez Zaic, Anton Dobovšek, France Jerin, Jaka Gerkman, Vrankar, Juri Kus s' perdevkam Laurič, Jaka Šeberkar s' perdevkam Cencel, Janez Levec, Vovčakar, Tomaž Vovjovec, Mlinar, Juri Vesulak, Juri Mozar, Anton Rozmann, Nace Fajenc, Matia, Paul Zore, Zuchiatl oče, Zuchiatl Sin, Izlakar, Tomaž Vervar, Podmešak, Šinkovec, Lipa, Pečak Sin inu Plodnikar, kteri so pobegnili. Zgor imenovaniga poboja pak niso krivi: Jožef Vervar, Jožef Kral, Anton Lebar, Jernej Gradišek tukaj zaperti.

Po tim praša cesarski komissar, kaj so obsojenci zaslužili. Prezident zbere spet volje tako, kakor je zgor rečeno. Sodniki sturé pravico inu z enim glasam obsodio k' smerti: Martina Molka, Andreja Grila, Luka Škofca, Luka Skneza inu Jurja Dobovšeka tukaj vjete inu zaparte, inu Janeza Zajca, Antona Dobovšeka, Jaka Gerkmana, Vrankarja, Jurja Kusa ali Lauriča, Jaka Šeberkarja ali Cencla, Janeza Levca, Vovčakarja, Tomaža Vovjovca, Mlinarja, Jurja Vesulaka, Jurja

Mozerja, Antona Rozmana, Naceja Fridrika Fajenca, Matia, Pavla Zoréta, Zuchiata očeta, Zuchiata njega Sina, Izlakarja, Tomaža Vervarja, Podmešaka, Šinkovca, Lipa, Pečaka ta mladiga inu Plodnikarja, ktirih ni tukaj. Ta sodba je po členih 1., 2., 4. inu 6. postave od 29. snežnika mesca, lejta šest, ki tako govoré:

Pervi člen: »Rop sturjen z' očito silo, inu po tolovajsko na cestah inu ljudskih potih, tudi storjen v hišah z' notri lomljenjam al s' hojo po lojtri bo po oznanenju te postave pokorjen s' smrtjo.«

Drugi člen: »Kdor bo prepričan, de je na cestah inu potih popadel al deželniga voznika naj bo na suhim al na vodi, al poštniga kurirja al njegov ronc ¹⁾, al kurierja, ki nosi kralovne al ministreve al gosposkine al generalske pisma, al druge popotnike; ta bo k' smerti obsojen, ako se po njegovimu djanju skaže, de se je koga lotil s' to mislio, de bi ga umoril, al okradel, al njemu pisma, papirje al poslanc pisanja vzel, desilih bi ga ne vmoril, ali ne okradel.«

Četerti člen: »Kar je v' prejšnih členih rečeno, to sodio navadni sodniki. Al če zgor imenovane pregrehe nih več ko dva v družbi storé, takrat bodo hudodelci, njih deležniki inu napihavci sojeni pred vojsknimi sodniki inu bodo od tih obsojeni.«

Šesti člen: »Sa deležne, pomagavce inu napihavce so šteti samo tisti, ktiri so toženi inu prepričani, de so k' taki hudobni družbi bernjali, al jih vodili, al njim dajali naj bo dnarje al orožje, al orodje inu hasanje za puše s' to mislio, de bi njih perpravili, njim pomagali al njih djanju potuho dali, al de so s' vedesam inu s' tako mislio pod streho vzeli al skrili hudodelnike al njih tatvino.«

Zgor imenovani sodniki jih dalje obsodio, de morejo plačati strošek za vso to pravdo; inu samiga Rozmana, fajmaštra v' šent Osvaldu obsodio, de sapade vse svoje premoženje, karkol se ga znajde.

Vkažejo izpustiti Jaka Logarja, Matia Provinšeka, Jožefa Vervarja, Jožefa Krala, Antona Lebarja inu Jerneja Gradišeka taki pričeóče.

Vkažejo tudi to sodbo dati natisnit po francosko, nemško inu slovensko; jo očito nabiti inu šest sto natisov med ludi razdeliti.

Naročé kapitanu Referentu to sodbo kmalo zelo brati obsojenim, inu jo po vsih besedah dopolniti.

Tudi naročé, de ta sodba naj bo poslana Excellenz gospodu vojsknimu ministru inu Excellenz Gospodu Maršalu Dubrovskimu, kar je narpred mogoče. Pošle naj jo Prezident, kakor vse to zapové postava v' 39. členu 13. mesca meglovca petiga lejta.

¹⁾ Felleisen („Ranzen“).

Skleneno inu sojeno brez narazen iti iz zbora, v' Lublani dan, mesec inu lejto, kakor zgori;

Inu sodniki so podpisali prvi spis te sodbe, kakor sta se tudi podpisala Referent inu Pisavic.

Podpisani: (Alliez, Lieutenant; Giraud, Lieutenant; Tissot, kapitan; Dejouglás, kapitan; Pessey, kapitan; Detallan, kapitan, sodniki. — Baron Roussille, Oberst inu prezident; Coste, kapitan inu Referent, inu Gay, fourier, Pisavic).

Na tvojem srci ...

Na tvojem srci jaz rad bi umrl,
Izdihnil rad dúšo bi svojo;
Umirajoč še v okó bi ti zrl
In zadnjikrat gledal krasoto bi tvojo!
Ném bóžal bi ličice tvoje cvetoče
S trepečo rokó;
Na ustna koralna poljube bi vroče
Pritiskal v slovó ...

Na tvoje prsi bi glávo dejál;
Brez smrtne bridkósti,
V razkošji, v brezmejní radósti
Sladkó bi zaspál,
Zaspál bi mirnó ...
Ko v sanjah bi grob se odprl ...
Krog mene bi tiho biló ...
Na tvojem srci jaz rad bi umrl!

Rádinski,

Na Silvestrov večer.

Spisal Jos. Kostanjevec.

Na Silvestrov večer smo sedeli v krčmi in čakali novega leta. Mnogo nas je bilo in vino, poštena vipavska kapljica, razvozljala nam je polagoma jezike.

Zunaj je med tulečo burjo naletával novi sneg in veje drevesne so tolkle na šipe, kakor pozen potnik, želèč prenočišča.

Tam spodaj na konci mize je sedèl priletni sodni prístav gospod Rodè. V jedno mér je vrtil kupico med belimi svojimi prsti in temno je zrl po nas, ki smo uganjali razne burke in se smijali iz neizkušenih mladih srdec. On sam je molčal in ni se vtikal v naše pogovore.

Ko mu pa nekdo iz družbe napije, napije na veselo življenje v novem letu, odkašlja se in otlo mu zazvené besede iz ust:

»Kaj pa je življenje? Čemú mi na to napijate? Življenje je neumnost, ali pa neumnost je življenje. Kakor hočete! Kdor je neumen, ali čimbolj je kdo neumen, tem večjo srečo ima. A srca tudi